

YENİ NORMAL'DE TİCARİ SIRLARIN ŞİRKETLER VE ÇALIŞANLAR TARAFINDAN KORUNMASI

I. Giriş

Türkiye'de uzaktan çalışma kavramı (*remote working*), dünyada da artış gösteren uzaktan çalışma eğilimi ile birlikte daha yaygın şekilde bilinir hale gelmiştir. Bu eğilimde, geçici veya sözleşmeli çalışanlar ile iş bazlı veya serbest (*freelance*) çalışan kişilerin artış göstermesi de etkili olmuştur. Bunların yanı sıra, tabii ki şirketlerin de uzaktan çalışma modelinde farklı menfaatlerinin olması, çalışma modellerinin değişimine yol açmıştır.

Uzaktan çalışma modelinin yaygınlaşmasının bir diğer nedeni ise, dünyada iş ve özel hayat dengesini sağlayan bağımsız iş modellerinin ön plana çıkması ile birlikte, çalışanların esnek çalışma taleplerinin artmasıdır. Artan bu talepler, çalışanların kendi iş yapış şekillerinde etki ve söz sahibi olabilmeye önem attıklarını göstermektedir.

Herkesin hayatında oldukça esaslı değişikliklere yol açan COVID-19 salgını nedeni ile günümüzde çok daha fazla kişi uzaktan çalışma modeline geçmiştir. Bazılarımızın hayatında COVID-19 salgını öncesinde de var olan uzaktan çalışma kavramı, salgın sonrasında Yeni Normal'in ayrılmaz bir parçası olmuştur.

Uzaktan çalışma döneminde artık çalışanların şirket binalarına, ofislerine veya merkezlerine gitme- dikleri ve işlerini evden, uzaktan, yani şirket dışından yürüttüğü görülmektedir. Bununla beraber, şirketlere ait ticari sırların, uzaktan çalışma modeli sonucunda şirket sınırlarının dışına çıkarılması, ticari sırların korunması konusunu daha kapsamlı düşünülmesi gereken bir hale getirmiştir. COVID-19 salgını neticesinde daha da benimsenen uzaktan çalışma modeli, aslında ticari sırların güvenliği konusunda farklı risk ve tehlikeleri de beraberinde getirmektedir. Yeni Normal'de ticari sırların hem şirketler, hem de çalışanlar tarafından dijital ortamda korunması, özellikle önem kazanmıştır çünkü teknoloji bu bağlamda bir yandan erişim ve saklama kolaylığı sağlamakta, diğer yandan ticari sırların ele geçirilmesini veya üçüncü kişilere aktarılmasını kolaylaştırmaktadır.¹

II. Ticari sır kavramı

Ticari sır, bağımsız ekonomik bir değeri olan veya iktisadi faaliyetlerde sahibi lehine bir rekabet avantajı sağlayan, aleni olmayan (sadece sınırlı bir çevrede bilinen) ve sahibinin gizli kalmasını istediği her türlü bilgidir.²

1 Yrd. Doç. Dr. Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, Ticari Sırların Dijital Ortamda Korunması, TAAD, Yıl: 9, Sayı: 33, Ocak 2018,

s. 154. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/980877>

2 Mehmet Emin Bilge, Ticari Sırların Korunması, Asil Yayın Dağıtım Ltd.Şti., Ankara 2005, s. 4.

Ticari sırlar, temel olarak dört unsurdan oluşur. Bunlar; bilginin ticari nitelikte olması, ticari bilgiyi gizli tutma iradesi, sır sahibinin sırrın gizli kalmasında menfaatinin olması ve sırrın ekonomik bir değere sahip olmasıdır.³

Nitekim, Türkiye'nin de taraf olduğu Fikri Mülkiyet Haklarının Ticari Niteliklerine İlişkin Anlaşma ("TRIPS") uyarınca ticari sırlardan; gerçek ve tüzel kişilerin yasal olarak kendi kontrolleri altındaki bilgilerin, kendi izinleri olmadan, dürüst ticari uygulamalara aykırı, başkalarına ifşa edilmesini veya başkaları tarafından elde edilmesini veya kullanılmasını engelleme olanağına sahip oldukları bağlamında bahsedilir.

TRIPS uyarınca, şu koşullar ki, ticari sırlar;

- Bir bütün olarak veya unsurlarının kesin konfigürasyonunda veya grubunda, normal olarak söz konusu türde bilgilerle uğraşan çevrelerdeki şahıslarca genelde bilinmeyen veya bu şahısların kolaylıkla elde edemeyeceği anlamında gizli olmalıdır,
- Gizli olduğu için ticari değeri olmalıdır, ve
- Yasal olarak bu bilgileri kontrol eden şahıs tarafından, gizli kalması için, ilgili koşullar altında makul önlemler alınmış olmalıdır⁴.

Bazı şirketlerin varlığı, esasen sürekli ilerleme, yenilik, değişim ve gelişime bağlı olup, bu şirketlerin ticari sırlarını oluşturan yeni fikir, araştırma ve buluşlarının değeri aşıkardır. Her ne kadar ticari sırlar konusunda, finans, haberleşme, teknoloji ve telekomünikasyon gibi belirli sektörlerdeki şirketler daha çok odak noktasında olsalar da, diğer tüm sektörlerin de ticari sırların korunması konusundan aynı şekilde etkilendikleri, çünkü birtakım açılardan bu sektörlerle benzer yapılanmalar kurdukları unutulmamalıdır.

Zira ticari sır; ilerleme, yenilik, geliştirme, fikir, proje, formül, tarif veya algoritma olabileceği gibi, bir ticari değeri olan ve bir işletmeye rekabet gücü sağlayan; müşteri listesi, fiyatlandırma bilgisi, pazar- lama bütçesi, üretim metodu, çalışma şekli, mal temin yöntemi, maaş skalası, pazarlama veya ihale stratejisi gibi her şey olabilir.

Ticari sırların korunmasındaki temel düşünce, bizzat o sırrı veya sırrın şekillendiği ürünü korumak olmayıp, o sır niteliğindeki bilginin elde edilmesi için ortaya konulan beceri, emek ve masrafları korumaktır.⁵ Dolayısıyla, yoğun bir emek sonucunda elde edilen ve örneğin belirli bir yöntemin kullanılmasıyla elde edilmesi gerektiğini, başarısız olduğunu veya işe yaramadığını ortaya koyan bir bilgi de tabii ki ticari sır olabilecektir.

III. Geçmişten günümüze ticari sırlar

Çok ilginçtir ki "tarihteki bilinen ilk ticari sır düzenlemesi, yaklaşık 4000 yıl önce hazırlanan ve bilinen ilk yazılı hukuk kuralları olarak kabul edilen Hammurabi Kanunları'nda yer almaktadır. Buna göre, gizli tutulan bir ticari sırrı hukuka aykırı bir şekilde ifşa eden kimse, bir gözü kör edilerek cezalandırılmaktadır. Ticari sır kavramının Roma hukukundaki karşılığı, işçi (köle) ve işveren (efendi) arasındaki ilişkiden doğmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nda da yaptırıma bağlanan işçiyi ayartma hususuna benzer bir Roma hukuku düzenlemesine göre, üçüncü bir kişinin, işçiyi, işverenin ticari sırlarını ifşa etmek için ayartması yasaklanmaktadır. İşçinin, işverene ait gizli formülleri, iş planlarını, alacak ve borç miktarlarını, müşteri listelerini ve buna benzer gizli bilgilerini işverenin rakibi olan üçüncü kişiye ifşa etmesi veya üçüncü kişinin teşvikiyle bu bilgileri işvereni zarara sokmak amacıyla yok etmesi bazı seçimlik yaptırımlara bağlanmıştır".⁶

1 Muhammed Sulu, Ticari Sırların Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 14.

2 TRIPS'in Türkçe tam metni için bkz. (<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/34660,ticaretle-baglantili-fikri-mulkiyetan-lasmasi-trips-199-.doc?0>)

3 Mehmet Emin Bilge, Ticari Sırların Korunması, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara 2005, s. 22.

4 Muhammed Sulu, Ticari Sırların Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 6.

5 Çiğdem Yurdakul, Türkiye'de Adli Bilişim Uzmanlığı / Gereksinimleri / Kriterler / Kimler Olmalı. Adli Bilişim ve Bilişim Hukuku Derneği, Adli Bilişim Dergisi, Sayı: 3, Nisan 2016, s. 13.

- 6 Yrd. Doç. Dr. Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, Ticari Sırların Dijital Ortamda Korunması, TAAD, Yıl: 9, Sayı: 33, Ocak 2018, s. 145.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/980877>

Eğer günümüzde ticari sırların korunması için, geçmişteki gibi sadece fiziki önlem ve yaptırımlar yetse idi, ticari sır niteliği taşıyan belgelerin niteliğine göre ayrı, bağımsız yerlerde kilit altında tutularak saklanmaları gibi yöntemler pek tabii hala uygulama alanı bulabilirdi. Ticari sır niteliği taşıyan belgelerin diğer kayıtlardan ayrıştırılmaları amacıyla işaretlenmeleri, üzerlerine uyarı ibarelerinin yazılması, farklı şekilde tasnif edilmeleri, etiketlenmeleri, mühürlenmeleri gibi önlemler de günümüzde hala tercih edilebilirdi.

Yeni Normal'den çok daha önce günümüzü şekillendirmeye başlayan teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme nedeni ile, ticari sırların fiziki önlemler ile korunduğu artık söylenemez. Dolayısıyla, Yeni Normal ile birlikte yaygın hale gelen uzaktan çalışma düzeninde, çalışanların ticari sırların fiziki belgelerine ulaşamıyor olması, ticari sırların güvende olması için yeterli değildir. Çalışanların şirket binalarına girmedikleri uzaktan çalışma döneminde bir ticari sırrın, yanlışlıkla çöp kutusuna atılan veya fotokopi makinesinde unutulmuş bir belge nedeniyle ifşa edilmeyeceği açıktır. Bir diğer yandan, günümüzde hâlihazırda zaten dijital ortamda saklanan ticari sırların, Yeni Normal'in uzaktan çalışma düzeninde ifşa olmaya daha da açık olmaları, çok büyük ve farklı tehlikeleri beraberinde getirmektedir.

Pek çok farklı sektörün ortak noktası olarak, çalışanların son bir yılda mümkün oldukça uzaktan çalışmayı tercih ettikleri, sağlık ve güvenliklerini tehlikeye atacak şirketlere ise tepki gösterdikleri görülmektedir. COVID-19 salgını neticesinde çalışma modelini değiştiren şirketler, çalışanlarının Yeni Normal'deki çalışma ortamlarında sağlık ve güvenliklerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bir diğer yandan, Yeni Normal'deki uzaktan çalışma düzeninin sağlıklı şekilde işleyişi, şirketlerin de çalışanlarına aynı şekilde güven duymasına bağlıdır. Sağlık için geçilen uzaktan çalışma düzeninde güvenliği sağlamak, sadece şirketlerin görevi değildir. Yeni Normal'de, şirket ticari sırlarının korunması için çalışanlara, artık eskisinden de fazla göre ve sorumluluk düşmektedir. "Sağlıklı" ve "güvenli" çalışma ortamı algısı ve gereklilikleri, hem şirketler, hem de çalışanlar için artık değişmiş durumdadır.

IV. Genel anlamda ticari sırların dijital ortamda korunması

Son çeyrek asırda fikri mülkiyet ve fikri sermaye değerinin, şirketlerin maddi malvarlıklarının da önüne geçtiğini tahmin etmek zor değildir. Gerçekten de yapay zeka, blockchain, bulut bilişimi ve büyük veri gibi kavramların günlük dilimizin bir parçası olduğu düşünüldüğünde, günümüzde pek çok şirketin en büyük değerlerinin fikri mülkiyet, fikri sermaye gibi elle tutulamayan varlıklardan meydana geldiği görülmektedir. Ticari sırlar da, teşkil ettikleri önem ve şirketlere getirdikleri kazanç ile birlikte, şirketlerin en değerli ve en önemli gayri maddi malları arasındadır.

Bu nedenle; ticari sırların ifşa edilmemesi, şirketin çalışanları ile arasındaki iş ilişkisi veya üçüncü kişiler ile arasındaki ticari ilişki kapsamını aşan şekillerde ve farklı amaçlarla kullanılmaması veya şirket menfaatine zarar verebilecek üçüncü kişiler ile paylaşılması çok büyük öneme sahiptir. Fakat hem ticari sırların yüksek önemi, hem de değişen koşullarla birlikte ticari sırların dijital ortamlarda saklanması nedeniyle ticari sırların çalınması, çalışanların suiistimalleri ve internet üzerinden uzak- tan ağa sızma girişimleri, Türkiye'de en sık rastlanan adli bilişim vakaları arasında sayılmaktadır.⁷

⁷ Yrd. Doç. Dr. Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, Ticari Sırların Dijital Ortamda Korunması, TAAD, Yıl: 9, Sayı: 33, Ocak 2018, s. 156.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/980877>

Zira günümüzde, teknolojik yöntemlerle her yerden şirketlerin bilgi işlem sistemlerine girilmesi mümkündür. Şirketlerin çalışanlarının da şirkete ait verileri kopyalayarak dışarıdaki rakiplere sızdırması söz konusu olabilmektedir.⁸ Tanık olunan siber güvenlik saldırıları veya veri sızdırma olayları sonrasında ise ifşa olan ticari sırların pek çok farklı vurucu habere konu olduğu ve şirket değerinin düşmesi gibi sonuçlar doğurduğu da görülmektedir.

Bu nedenlerle Yeni Normal'de şirketler, ticari sırların korunması adına, hem iş ortaklarını ve müşterilerini, hem de kendilerini ve çalışanlarını ilgilendiren birtakım ek fiziki, idari veya teknik önlemler almalıdırlar.

V. Uzaktan çalışma döneminde ticari sırların dijital ortamda korunması

Genel olarak dikkat edilmesi gereken, uzaktan çalışma döneminde de makul güvenlik önlemlerini, iş akışı ile işlevsel şekilde bütünleştirebilmektir. Uzaktan çalışma sürecinde bazı şirketlerin kullandığı güvenlik protokollerini takip etmenin neredeyse imkansız olduğu ve bu nedenle iş akışının yavaşladığı görülmektedir. Etkili güvenlik önlemleri, yeni koşullara uyumlu olmalıdır ve uygulaması kolay protokol, politika, araç ve çözümlerden oluşmalıdır.

Şirketlerin öncelikle, sahip oldukları ticari sırların neler olduğunu listelemeleri gerekmektedir. Söz konusu ticari sırların farklı nitelikleri ve değerleri belirlenmeli, ticari sırlar sınıflandırılmalı ve korunmaları için gereken önlemler teker teker değerlendirilmelidir. Her şirketin sahip olduğu farklı türde ticari sırlar vardır ve farklı türdeki ticari sırlar, farklı çeşitli seviyelerde güvenlik önlemine ihtiyaç duyarlar.

Günümüzde, ticari sırların niteliklerine göre farklı güvenlik sınıflandırmaları uygulayan yapay zeka etkin araçlar da vardır. Fakat aslında önemli olan, bir ticari sırrın ifşa olması halinde bu ifşanın şirkete tam olarak ne suretle ve ne kadar zarar vereceğinin bilinmesidir. Şirketlerin, ticari sırlarını çok iyi tanımaları ve ifşanın verebileceği zarara yönelik olarak çok net bilgi sahibi olmaları gerekir.

Şirketler, ticari sırların güvenliğini de içeren bilgi güvenliği protokol ve politikaları oluşturmalıdır. Söz konusu protokol ve politikalar, ticari sırların nasıl korunacağına dair benimsenen, işlevsel bir sistem ve süreçler bütününden oluşmalıdır. Bir diğer deyişle güvenlik, her iş tanımının adeta bir parçası haline getirilmelidir.

Ticari sırların korunmasına ilişkin bu politikalar oluşturulurken, özellikle uzaktan çalışma sırasında meydana gelebilecek ek riskler ışığında, ticari sırların, erişim izni olmayan üçüncü kişilerden nasıl korunması gerektiğine dair ek önlemlerin de düşünülmesi gerekmektedir.

Şirketlerin mevcut güvenlik politikaları olsa bile, bu politikalar, ticari sırların çalışanlara veya şirket dışından üçüncü kişilere karşı uzaktan çalışma sürecinde korunmasına dair yeterli seviyede olmaya- bilir. Bir başka deyişle bu politikalar, uzaktan çalışma sürecinde uygulanabilecek nitelikte olmayabilir veya uzaktan çalışma sürecinde ortaya yeni gereksinimler çıkmış olabilir. Dolayısıyla şirketlerin, Yeni Normal'de ticari sırların korunması amacıyla uygulanabilecek, yeni şartlara uyumlu, öngörülü, yazılı ve ek riskleri kapsayan yeni politikalar oluşturması gerekmektedir.

Şüphesiz ki şirketler, uzaktan çalışma süreci için benimsedikleri ek protokol, politika, bilgilendirme ve taahhüt metinlerini kendi iş ortakları, danışmanları, müşterileri veya tedarikçileri ile de paylaş- malıdır. Şirketler, ticari ilişki içerisinde oldukları bu iş ortaklarına, ticari sırların neden ve nasıl korunması gerektiğini bu süreçte tekrar hatırlatmak durumundadır. Şirketlerin, gözden geçirilmiş bilgi güvenliği politikaları ile birlikte iş ortaklarından beklentilerini ve süregelen ticari ilişki kapsamında taraflara düşen yükümlükleri netleştirmeleri, hem onların güvenliğini sağlamak, hem de onlardan beklenen güven seviyesini ortaya koymak anlamında açıklık sağlayacaktır.

Şirket, eğer ticari sır niteliğindeki verileri kendi imkanlarıyla saklıyorsa, siber saldırılara karşı gerekli teknik altyapıyı kurmalı, çalıştırmalı ve teknolojik önlemleri almalıdır. Siber güvenlik ile ilgilenecek teknik personelin çalıştırılması veya şirketin büyüklüğüne göre dışarıdan bu konuda hizmet alınması gerekebilir. Teknik hususlarla ilgilenen çalışanların olması durumunda, ticari sır niteliğindeki verilerin erişimin sadece yetkili kişilere tanınması da düşünülebilir.⁹

Ayrıca şirket, siber güvenlik risk sigortası yaptırmalı ve poliçe kapsamını, uzaktan çalışma modeli ile bağlantılı olarak gerçekleştirebilecek tüm rizikoyu teminat altına alacak şekilde genişletmelidir.

Görüldüğü üzere şirketlerin, hem rakip üçüncü kişilerin siber güvenlik saldırılarından korunmak için, hem de kendi iş ortaklarını ve müşterilerini ilgilendiren güvenlik boyutu için atabilecekleri birtakım adımlar vardır. Fakat şirketlerin Yeni Normal'de ticari sırların korunması adına atacağı belki de en önemli adım, çalışanlarına ilişkindir.

VI. Uzaktan çalışma döneminde ticari sırların çalışanlar tarafından korunması

Yeni Normal'de, ticari sırların çalışanlar tarafından korunmasını sağlamak adına kolayca alınabilecek birtakım önlemler mevcuttur. Bunların bazıları, herkesin hâlihazırda farkında olduğu önlemler gibi gözükse de, çalışanların bu hususlara her zaman dikkat ettiği söylenemez. Bu nedenle çalışanların bilinçlendirilmeleri, eğitilmeleri ve alınması gereken önlemlerin kendilerine belirli aralıklarla hatırlatılması büyük önem teşkil eder.

Ayrıca, uzaktan çalışma ile birlikte değişen tehdit ortamına ve Yeni Normal'de bilgi güvenliğinin sağlanmasına dair, çalışanlarla düzenli olarak bir bilgi paylaşımı yapılmalıdır. Bu sayede, uzaktan çalışmayı güvence altına almak için katkıda bulunan çalışanlar ve onlarla birlikte, ortaklaşa yürütülen bir süreç yaratılacaktır.

Unutulmamalıdır ki ticari sırların bir niteliği de, bu bilgileri kontrol edenler tarafından, gizli kalması için, ilgili koşullar altında makul önlemler alınmış olan bilgiler olmalarıdır. Bir başka deyişle, şirketlerin, ilgili ticari sırların ticari sır olarak kalmasındaki iradesi, esaslı bir unsurdur. Şirket çalışanlarının ticari sırlar konusunda eğitilmeleri ve uyarılmaları suretiyle de iradenin şirket iradesinin ortaya konması, şirketlerin ticari sırlarının korunması konusunda ne kadar kararlı ve Türk Ticaret Kanunu anlamında basiretli olduğunu aktarmak açısından da etkili olacaktır.

COVID-19 salgını döneminde uzaktan çalışma oranının artmasının yanı sıra, uzaktan çalışanların yaptığı dikkat hatalarının arttığı, çalışanların dikkatinin daha sık ve daha kolay dağıldığı da kanıtlanmış tır¹⁰. Böylesi bir dönemde, ticari sırların korunması konusundaki önlemlerin altının sık sık çizilmesi, her zamankinden daha çok önem teşkil eder. Örnek vermek gerekirse, uzaktan çalışma modelinde artan dikkat dağınıklığı, şirketin ticari sırlarının ifşa olmasına yol açan oltalama (*phishing*) saldırılarının başarılı olmasının en büyük nedenleri arasındadır.

1 <https://www.tessian.com/research/the-psychology-of-human-error/> , <https://cisomag.eccouncil.org/distracted-employees/>

- Aşağıdakiler, Yeni Normal’de ticari sırların çalışanlar tarafından korunması için alınabilecek önlemler arasında sayılabilir:
- Çalışanların siber güvenlik kavramı ile tanıştırılması ve siber güvenliğin öneminin anlatılması; siber güvenliğin sağlanmasının, aslında şirketin her bir çalışanın görevi olduğunun vurgulanması,
 - Çalışanlara, Yeni Normal’de uzaktan çalışma modelinde ticari sırları korumak adına büyük sorumluluğu olduğunun aktarılması, hatta önceki çalışma düzenine kıyasen daha da fazla hassas ve dikkatli davranmaları gerektiğinin altının çizilmesi,
 - Her seviyedeki çalışana, ticari sırrın ne olduğunun, neden korunması gerektiğinin ve kendilerine düşen sorumluluğun aktarılması; açıklanan ticari sırların gizli tutulması konusundaki politikalara uymayı taahhüt etmelerinin sağlanması; bu konularda ayrıca eğitimlerin ve gerekli uyarıların tekrarlanması,
 - Şirket içi bülten, süreli dergi benzeri yayınlarda şirketin yeni girişimleri, işe alım duyuruları, yeni pazar araştırmaları, yeni ürün test ve ilanları gibi bilgilerin yer alması nedeniyle böylesi belgelerin de ticari sır niteliğinde olabileceğinin aktarılması,
 - İş ve şirket hayatı ile bağlantılı olan hangi tür paylaşımların sosyal medya kanalı ile yapıp yapılamayacağı konusunda sosyal medya eğitimi verilmesi,
 - Çalışanlara, kendisini “analist, araştırmacı, danışman, öğrenci” gibi sıfatlarla arayanlara bilgi verilmemesinin tembih edilmesi,
 - Çalışanların, uzaktan çalışma sırasında iş ve şirket hayatı ile bağlantılı olarak yaptıkları tele- fon görüşmeleri sırasında ifşa edilen bilgilere dikkat etmesinin sağlanması,
 - Eğer uzaktan çalışma sırasında sınırlı bir bilginin, şirket içerisinden bazı birimlerle veya şirket dışından bazı iş ortakları ile paylaşılması gerekiyor ise, bu ifşa ve paylaşımın nasıl ve hangi yöntemle yapılacağına çalışanlarla yazılı şekilde paylaşılması,
 - Uzaktan çalışma sürecinde yürürlükte olan iş sözleşmelerinin değişen koşullara göre değerlendirilmesi ve işe alımlarda mutlaka bir avukattan görüş alınması,
 - Söz konusu iş sözleşmelerinin incelenmesinde, yeni koşullara uyarlanabilecek, kapsamlı gizlilik hükümlerine yer verilmesi ve rekabet etmeme yükümlülüğüne dikkat edilmesi.
- Ayrıca, her ne kadar uzaktan çalışma sürecinde çalışanlar artık “şirket içerisinde” olmasalar da, Yeni Normal’in güvenliğinde, şirket içi teknik çalışmaların ve şirket içi bilgi teknoloji ekiplerinin rolü çok büyüktür. Dışarıdan alınabilecek bilgi teknoloji ve bilgi güvenliği konularındaki teknik danışmanlık ve güvenlik desteğinin yanı sıra, aşağıdakiler, şirketlerin kendi içerisinde alabilecekleri bazı teknik önlemler arasında sayılabilir:
- Şirket sistemlerine erişim için çalışanların kendi şifrelerinin olması, şifrelerin kimse ile paylaşılmaması konularında çalışanların uyarılması,
 - Belgelerin gizlenmesi için güvenlik ve şifreleme sistemlerinin olması, yapılan belge incelemesi veya değişikliklerin kim tarafından yapıldığının takip edilebileceği kayıt sistemlerinin bulunması,

- Çalışanların uzaktan çalışmasına imkan veren sanal özel ağlar (*virtual private network*), ağ cihazları, cihaz ve sistemlerin, güncel güvenlik konfigürasyonlarına sahip olmaları,
- Çalışanların, sayısı gittikçe artan ortalama saldırılarıyla ilgili uyarılmaları, örneğin herkes tarafından bilinen kurumsal bir logoların kopyalanması suretiyle veya yine herkes tarafından bilinen kurumsal bir şirketten gelmiş gibi hazırlanan aldatıcı ve kandırıcı nitelikteki e-mail'lerin, örneklerle çalışanlara gösterilerek açıklanması,
- Yine başkaca şüpheli e-mail'lere, bu e-mail'lerde yer alan bağlantılara tıklanmaması gerektiği, eğer kendilerine gelen e-mail'lerin sahte olduğunu düşünüyor ise, bilgi teknoloji ekibi ile iletişime geçmelerinin tembih edilmesi,
- Özellikle güncel gündem ile ilgili web siteleri ve e-mail'ler gibi zararlı yazılım içermesi muhtemel ortamlara girmeden önce bilgi teknoloji ekibinin yönlendirme, bildirim ve duyurularının dinlenmesi gerektiği gibi uyarıların yapılması.

VII. Sonuç

Ticari sırların geçmişte olduğu gibi fiziki önlemlerle korunması yerine, uzun zamandır dijital ortamda saklandığı görülmektedir. Yeni Normal'de şirket ve çalışanların geçtiği uzaktan çalışma modelinde, ticari sırların hem şirketler, hem de çalışanlar tarafından dijital ortamda korunması, özellikle önem kazanmıştır. Bunun nedeni, gelişen teknoloji ve dijitalleşmenin bir yandan erişim ve saklama kolaylığı sağlarken, diğer yandan ticari sırların ele geçirilmesini veya üçüncü kişilere aktarılmasını kolaylaştırmasıdır.

COVID-19 salgını nedeni ile günümüzde artık daha fazla kişinin uzaktan çalışmaya başlaması ile birlikte, ticari sırların şirket dışına çıkarılması ve dijital ortamda saklanan ticari sırların korunması, yeni ve farklı risklerle karşı karşıya gelmiştir.

Yeni Normal'de şirketler ve çalışanlar tarafından alınacak farklı işlevde fiziki, idari veya teknik önlemler ile, dijital ortamda saklanan ticari sırların uzaktan çalışma döneminde şirketler ve çalışanlar tarafından korunması amaçlanmaktadır.

* Avukat, Esin Avukatlık Ortaklığı, pekin.aydogdu@esin.av.tr